

Valtioneuvoston periaatepäätös suomalaisesta demokratiapolitiikasta 2020-luvulla (luonnos)

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoja valtioneuvoston periaatepäätöksestä, jolla linjataan suomalaisen demokratiapolitiikan tavoitteista 2020-luvulla.

Demokratia, oikeusvaltio sekä perus- ja ihmisoikeudet muodostavat yhdessä arvopohjan, jolle suomalainen yhteiskuntajärjestys rakentuu. Yhteisellä demokratiapolitiikalla pyritään edistämään sitä, että ihmisten poliittiset ja kansalaisoikeudet toteutuvat Suomessa yhdenvertaisesti, eikä ketään jätetä yhteiskunnan ulkopuolelle. Tavoitteena on, että Suomi kuuluu jatkossakin maailman demokraattisimpien maiden joukkoon.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä, yli hallituskausien ulottuvaa politiikkaa ja hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyötä. Tarvetta on myös lisätä ihmisten tietoa ja riittäviä valmiuksia osallistumisesta ja vaikuttamisesta.

Tausta

Luonnos periaatepäätökseksi on valmisteltu ministeriöiden välisessä yhteistyössä. Työssä on hyödynnetty pääministeri Marinin hallitusohjelmaan sisältyvän laajan kansallinen demokratiohjelma 2025 -kärkihankkeen työtä.

Demokratia-poliittisen periaatepäätöksen linjauksilla ja niitä täydentävillä toimenpide-ehdotuksilla tavoitellaan toimivaa demokratiaa, monipuolisia osallistumismahdollisuuksia ja -taitoja, rakentavaa keskustelukulttuuria, aktiivista ja elinvoimaista kansalaisyhteiskuntaa sekä avointa ja vuorovaikutteista hallintoa. Demokratian edistämiseen EU:ssa sekä kansainvälisesti suhtaudutaan kunnianhimoisesti. Myös Suomen ulko- ja kehityspolitiikalla tuetaan demokratiaa ja demokraattista kehitystä.

Tavoitteet

Yhteisellä demokratiapolitiikalla pyritään edistämään sitä, että ihmisten poliittiset ja kansalaisoikeudet toteutuvat Suomessa yhdenvertaisesti, eikä ketään jätetä yhteiskunnan ulkopuolelle. Tavoitteena on, että Suomi kuuluu jatkossakin maailman demokraattisimpien maiden joukkoon.

Periaatepäätöksessä linjataan Suomen demokratiapolitiikan yhteinen päämäärä ja

seitsemän keskeistä tavoitetta, joita hallitus ja ministeriöt yhdessä sitoutuvat edistämään. Kukin linjaus sisältää alatavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia, jotka esitellään asiakirjassa.

Periaatepäätöksen keskeiset linjaukset

1. Vaalijärjestelmä on toimiva, turvallinen ja luotettava. Jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet ja riittävät valmiudet käyttää osallistumisoikeuksiaan.
2. Suomessa on käytössä monipuoliset osallistumismahdollisuudet ja yhä useampi käyttää poliittisia- ja kansalaisoikeuksiaan.
3. Demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatus sekä jatkuva oppiminen tukevat osallistumisoikeuksien toteutumista.
4. Avoin, läpinäkyvä ja vuorovaikutteinen hallinto vahvistaa luottamusta. Päätöksenteko on tietoperusteista.
5. Yhteiskunnallinen keskustelukulttuuri on avoin, moniarvoinen ja syrjimätön sekä mahdollistaa eri väestöryhmien osallistumisen.
6. Aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on keskeinen osa toimivaa demokratiaa.
7. Suomi tukee kansainvälistä ja EU:n demokratiakehitystä.

Demokratian edistämisessä on kyse pitkäkestoisesta ja laaja-alaisesta kehittämisestä, jonka tulisi jatkua yli vaalikausien. Siksi on myös tärkeää seurata linjausten sekä niitä koskevien toimenpiteiden toteutumista ja luoda tätä varten tarkoituksenmukainen seurantamalli.

Linjausten toimeenpano edellyttäne erillisen toimenpideohjelman laatimista seuraavalla hallituskaudella. Linjausten edistämien ja tavoitteiden toimeenpano on kunkin hallituksen ja toimivaltaisen ministeriön vastuulla. Budjettivaikutuksia vaativista toimenpiteistä päätetään erikseen valtiontalouden kehyksissä ja vuosittaisissa talousarvioissa.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin.

Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Lausuntoja voivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut. Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Mikäli lausunnon toimittaminen lausuntopalvelu.fi- sivuston kautta ei onnistu, lausunnon voi toimittaa myös oikeusministeriön kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo.om@gov.fi tällöin pyydetään käyttämään viitteenä diaarinumeroa VN/8051/2019.

Huom. toimenpide-ehdotukset on esitetty alla temaattisesti, yksityiskohtaisemmat ehdotukset löytyvät liitteenä olevasta asiakirjasta.

Aikataulu

Lausunto tulee jättää viimeistään torstaina 1. syyskuuta 2022.

Valmistelijat

Maria Wakeham-Hartonen
erityisasiantuntija
oikeusministeriö

Niklas Wilhelmsson
yksikön päällikkö
oikeusministeriö

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@gov.fi

Kansallinen demokratiaohjelma 2025
demokratia.om@gov.fi

Lisätietoja 1.7.-5.8 välisenä aikana:

Sini Lahdenperä
hankepäällikkö
oikeusministeriö
etunimi.sukunimi@gov.fi

Linkit

<https://oikeusministerio.fi/demokratiaohjelma-2025> - Kansallinen demokratiaohjelma 2025

<https://oikeusministerio.fi/sv/demokratiprogram-2025> - Det nationella demokratiprogrammet 2025

Liitteet:

[Lausuntopyyntö_englanti \(002\).pdf](#) - The Ministry of Justice invites comments on a Government Resolution setting out goals for Finnish democracy policy in the 2020s

[Valtioneuvoston periaatepäätösluonnos_lausuntokierrokselle.pdf](#) - Valtioneuvoston periaatepäätös suomalaisesta demokrationpolitiikasta 2020-luvulla (luonnos)

Jakelu:

Ajatushautomo Agenda
Ajatushautomo Kompassi
Ajatuspaja Toivo
Ajatuspaja Visio

Akaan kaupunki
Alajärven kaupunki
Alavieskan kunta
Alavuden kaupunki
Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
Aseman lapset ry
Asikkalan kunta
Askolan kunta
Auran kunta
Autismiliitto ry
Avoin Puolue r.p.
Demo Finland
Demos Helsinki
e2 Tutkimus
Eduskunnan oikeusasiamies
Eduskuntatutkimuksen keskus
Ehkäisevä päihdetyö Ehyt ry
Eläinoikeuspuolue r.p.
Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
Enonkosken kunta
Enontekiön kunta
Ensi- ja turvakotien liitto ry
Enter ry
Espoon kaupunki - Esbo stad
Etnisten suhteiden neuvottelukunta
Eurajoen kunta
Euran kunta
Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
Eurooppanuoret ry
Evijärven kunta
Familia ry
Feministinen puolue r.p.
Finlands svenska 4H
Finlands Svenska Skolungdomsförbund
Finlands svenska tankesmedja Magma r.f.
Finlandssvenska teckenspråkiga
FMA - Funktionsrätt med ansvar rf
Folkhälsan
Folktinget
Forssan kaupunki
Förbundet Finlandssvenska synskadade FSS
Haapajärven kaupunki
Haapaveden kaupunki
Hailuodon kunta
Halsuan kunta
Haminan kaupunki
Hangon kaupunki - Hangö stad
Hankasalmen kunta
Harjavallan kaupunki

Hartolan kunta
Hattulan kunta
Hausjärven kunta
Heinolan kaupunki
Heinäveden kunta
Helsingin kaupunki - Helsingfors stad
Helsingin yliopisto
Hem och Skola
Hirvensalmen kunta
Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry
Hollolan kunta
Huittisten kaupunki
Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak)
Humppilan kunta
Hyrnsalmen kunta
Hyvinkään kaupunki
Hämeenkyrön kunta
Hämeenlinnan kaupunki
Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto ry
lin kunta
Iisalmen kaupunki
Iitin kunta
Ikaalisten kaupunki
Ikäinstituutin säätiö sr
Ilmajoen kunta
Ilomantsin kunta
Imatran kaupunki
Inarin kunta
Ingå kommun - Inkoon kunta
Invalidiliitto ry
Isojoen kunta
Isokyrön kunta
Itä-Suomen yliopisto
Jakobstad - Pietarsaaren kaupunki
Janakkalan kunta
Joensuun kaupunki
Jokioisten kunta
Joroisten kunta
Joutsan kunta
Juankosken kaupunki
Julkisen sanan neuvosto
Juukan kunta
Juupajoen kunta
Juvan kunta
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän yliopisto
Jämijärven kunta
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Kaarinan kaupunki

Kaavin kunta
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kalevi Sorsa -säätö
Kangasalan kunta
Kangasniemen kunta
Kankaanpään kaupunki
Kannonkosken kunta
Kannuksen kaupunki
Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta (IONK)
Kansalaisareena ry
Kansalaisliitto r.p.
Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta
Kansallinen Kokoomus r.p.
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI
Kansallisen lapsistrategian sihteeristö
Karijoen kunta
Karkkilan kaupunki
Karstulan kunta
Karvian kunta
Kaskisten kaupunki - Kaskis stad
Kauhajoen kaupunki
Kauhavan kaupunki
Kauniaisten kaupunki - Grankulla stad
Kaustisen kunta
Kehittämiskeskus Opinkirjo ry
Kehityspoliittinen toimikunta
Kehitysvammaliitto ry
Keiteleen kunta
Kemijärven kaupunki
Kemin kaupunki
Keminmaan kunta
Kempeleen kunta
Keravan kaupunki
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry
Keuruun kaupunki
Kihniön kunta
Kimitoö kommun - Kemiönsaaren kunta
Kinnulan kunta
Kirkkohallitus
Kirkkonummen kunta - Kyrkslätt kommun
Kiteen kaupunki
Kittilän kunta
Kiuruveden kaupunki
Kivijärven kunta
Kokemäen kaupunki
Kokkolan kaupunki - Karleby stad
Kolarin kunta
Kolttien kyläkokous
Konneveden kunta
Kontiolahden kunta

Koordinaatti
Korjausliike r.p.
Korsholm kommun - Mustasaaren kunta
Korsnäs kommun
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kristallipuolue r.p.
Kristinestad - Kristiinankaupunki
Kronoby kommun - Kruunupyyn kunta
Kuhmoisten kunta
Kuhmon kaupunki
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
Kuntoutussäätiö sr
Kuopion kaupunki
Kuortaneen kunta
Kurikan kaupunki
Kustavin kunta
Kuurojen liitto ry
Kuusamon kaupunki
Kynnys ry
Kyyjärven kunta
Kärkölän kunta
Kärsämäen kunta
Lahden kaupunki
Laihian kunta
Laitilan kaupunki
Lapin yliopisto
Lapinjärven kunta - Lappträsk kommun
Lapinlahden kunta
Lappajärven kunta
Lappeenrannan kaupunki
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Lapuan kaupunki
Larsmo kommun - Luodon kunta
Lastensuojelun Keskusliitto ry
Laukaan kunta
Lemin kunta
Lempäälän kunta
Leppävirran kunta
Lestijärven kunta
Liberaalipuolue - Vapaus valita r.p.
Liedon kunta
Lieksan kaupunki
Liike Nyt r.p.
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Limingan kunta
Liperin kunta
Lohjan kaupunki - Lojo stad
Loimaan kaupunki
Lopen kunta

Loviisan kaupunki - Lovisa stad
Luhangan kunta
Lumijoen kunta
Luonto-liitto ry
Luumäen kunta
Luvian kunta
Maa- ja metsätalousministeriö
Maaseudun sivistysliitto ry
Maaseutupolitiikan neuvosto MANE
Malax kommun - Maalahden kunta
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry
Marttilan kunta
Maskun kunta
Medialiitto ry
Merijärven kunta
Merikarvian kunta
Miehikkälän kunta
MIELI Suomen Mielenterveys ry (MIELI)
Miesjärjestöjen keskusliitto ry
Mikkelin kaupunki
Moniheli ry
Muhoksen kunta
Muistiliitto ry
Multian kunta
Muonion kunta
Muuramen kunta
Mynämäen kunta
Myrskylän kunta - Mörskom kommun
Mäntsälän kunta
Mänttä-Vilppulan kaupunki
Mäntyharjun kunta
Naantalin kaupunki
Naisasialiitto Unioni ry
Naisjärjestöjen keskusliitto ry
Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry
Nakkilan kunta
Natur och Miljö rf
Nivalan kaupunki
Nokian kaupunki
Nousiaisten kunta
Nuorisotutkimusverkosto
Nuorisovaltuustojen liitto Nuva ry
Nuorten Akatemia ry
Nuorten Suomi ry
Nurmeksen kaupunki
Nurmijärven kunta
Nykarleby stad - Uusikaarlepyyn kaupunki
Näkövammaisten Keskusliitto ry
Närpes stad - Närpiön kaupunki
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö

Oikeusvaltiokeskus
Open Knowledge Finland ry
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Opetushallitus
Opintokeskus Sivis
Orimattilan kaupunki
Oripään kunta
Oriveden kaupunki
Oulaisten kaupunki
Oulun kaupunki
Outokummun kaupunki
Padajoen kunta
Paimion kaupunki
Paltamon kunta
Pargas stad - Paraisten kaupunki
Parikkalan kunta
Parkanon kaupunki
Patentti- ja rekisterihallitus (PRH)
Pedersöre kommun - Pedersören kunta
Pelastakaa Lapset ry
Pelkosenniemen kunta
Pellon kunta
Perhon kunta
Pertunmaan kunta
Perussuomalaiset r.p.
Perustuslakivaliokunta
Petäjäveden kunta
Pieksämäen kaupunki
Pielaveden kunta
Pihtiputaan kunta
Piraattipuolue r.p.
Pirkkalan kunta
Plan International Suomi sr
Polvijärven kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Pornaisten kunta
Porvoon kaupunki - Borgå stad
Posion kunta
ProLukio ry
Prometheus-leirin tuki ry
Pudasjärven kaupunki
Pukkilan kunta
Punkalaitumen kunta
Puolangan kunta
Puolustusministeriö
Puumalan kunta
Pyhtään kunta - Pyttis kommun
Pyhäjoen kunta
Pyhäjärven kaupunki

Pyhännän kunta
Pyhärannan kunta
Pälkäneen kunta
Pöytyän kunta
Raahen kaupunki
Raision kaupunki
Rantasalmen kunta
Ranuan kunta
Raseborg stad - Raaseporin kaupunki
Rauhankasvatusinstituutti ry
Rauman kaupunki
Rautalammin kunta
Rautavaaran kunta
Rautjärven kunta
Reisjärven kunta
Riihimäen kaupunki
Ristijärven kunta
Romaniasiaain neuvottelukunta
Rovaniemen kaupunki
Ruokolahden kunta
Ruoveden kunta
Ruskon kunta
Rääkkylän kunta
Saamelaiskäräjät
Saarijärven kaupunki
Sallan kunta
Salon kaupunki
SámiSoster ry
SAMS Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
Sastamalan kaupunki
Sauvon kunta
Savitaipaleen kunta
Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta
Seinäjoen kaupunki
Seitsemän tähden liike r.p.
Seta ry
Sievin kunta
Siikaisten kunta
Siikajoen kunta
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta
Simon kunta
Sinimusta Liike r.p.
Sipoon kunta - Sibbo kommun
Sisäministeriö
Siuntion kunta - Sjundeå kommun
Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry
Sodankylän kunta
Soinin kunta
Someron kaupunki

Sonkajärven kunta
Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus STEA
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
SOS-Lapsikyläsäätiö sr
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Sotkamon kunta
Soveltava Liikunta SoveLi ry
Sulkavan kunta
Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry
Suomen 4H-liitto ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen Jazzliitto ry
Suomen Journalistiliitto ry
Suomen Kansa Ensin r.p.
Suomen kansallinen vaalitutkimuskonsortio
Suomen Kommunistinen Puolue r.p.
Suomen Kotiseutuliitto ry
Suomen Kristillisdemokraatit (KD) r.p.
Suomen Kuntaliitto ry
Suomen Kylät ry
Suomen Latu ry
Suomen Lukiolaisten Liitto ry
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Suomen Lähetysseura ry
Suomen NNKY-liitto ry
Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry
Suomen Olympiakomitea ry
Suomen Omakotiliitto ry
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
Suomen pakolaisapu ry
Suomen Palloliitto ry
Suomen Partiolaiset ry
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ry
Suomen Perusta -säätiö
Suomen Punainen Risti
Suomen Rehtorit ry
Suomen Settlementiliitto ry
Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö SVK ry
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Suomen Yrittäjät ry
Suomi Seura ry
Suomussalmen kunta
Suonenjoen kaupunki
Svenska folkpartiet i Finland r.p.
Sysmän kunta
Säkylän kunta
Säätiöt ja rahastot ry
Taipalsaaren kunta
Taivalkosken kunta

Taivassalon kunta
Taksvärkki ry
Tammelan kunta
Tampereen kaupunki
Tampereen yliopisto
Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
Tervolan kunta
Tervon kunta
Teuvan kunta
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tilastokeskus
Tl. Kosken kunta
Tohmajärven kunta
Toholammin kunta
Toivakan kunta
Tornion kaupunki
Trans ry
Transparency International Suomi ry
Trasek ry
Turun kaupunki - Åbo stad
Turun yliopisto
Turvallisuuskomitea / sihteeristö
Tuusniemen kunta
Tuusulan kunta
Tyrnävän kunta
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
Ulkopoliittinen instituutti
Ulkosuomalaisparlamentti
Ulvilan kaupunki
Urjalan kunta
Utajärven kunta
Utsjoen kunta
Uuraisten kunta
Uusikaupunki
Vaalalan kunta
Vaasan kaupunki - Vasa stad
Vaasan yliopisto
Valkeakosken kaupunki
Valtakunnalliset eläkeläisjärjestöt VENK ry
Valtimon kunta
Valtion nuorisoneuvosto
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi ry
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto VALLI ry
Vanhusasiavaltuutetun toimisto
Vanhustyön keskusliitto ry
Vantaan kaupunki - Vanda stad

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Vapauden liitto r.p.
Varkauden kaupunki
Vasemmistofoorumi ry
Vasemmistoliitto r.p.
Vehmaan kunta
Vesannon kunta
Vesilahden kunta
Vetelin kunta
Vieremän kunta
Vihdin kunta
Vihreä liitto r.p
Viitasaaren kaupunki
Vimpelin kunta
Virolahden kunta
Virtain kaupunki
WWF Suomi sr
Vörå kommun - Vöyrin kunta
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
Yleisradio
Ylitornion kunta
Ylivieskan kaupunki
Ylöjärven kaupunki
Ympäristöministeriö
Ypäjän kunta
Åbo Akademi
Ähtärin kaupunki
Äänekosken kaupunki

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne ja yleiset kommenttinne demokratiapolitiikan tilasta, suunnasta ja seurannasta

Linjaus 1: Vaalijärjestelmä on toimiva, turvallinen ja luotettava. Jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet ja riittävät valmiudet käyttää osallistumisoikeuksiaan

Toimenpide-ehdotusten teemat edustuksellisen demokratian toimivuuden parantamiseksi

- *Vaalijärjestelmän uudistaminen*
- *Vaalien turvallisuuden vahvistaminen*
- *Äänestysmahdollisuuksien joustavoittaminen ja sähköisen äänioikeusrekisterin laajamittainen käyttöönotto*
- *Äänestysaktiivisuuden ja monipuolisen ehdokasasettelun edistäminen*

Linjaus 2: Suomessa on käytössä monipuoliset osallistumismahdollisuudet ja yhä useampi käyttää poliittisia- ja kansalaisoikeuksiaan

Toimenpide-ehdotusten teemat edustuksellisen demokratian toimivuuden parantamiseksi

- *Yhdenvertaisen osallistumisen edistämien ja kytkeminen vahvemmin osaksi päätöksentekoa ja valmistelua.*
- *Osallisuusjärjestelmien kehittäminen sekä arviointi kunnissa ja hyvinvointialueilla.*
- *Aloite-instrumenttien tarkastelu sekä erilaisten osallistumis- ja vaikuttamismenetelmien laajamittainen hyödyntäminen. Digitaalisen osallistumisen ja verkkodemokratiapalvelujen kehittäminen.*
- *Osallistumistoimien arviointi ja mittaaminen sekä yhdenvertaisen osallistumisen kehittäminen.*

Linjaus 3: Demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatus sekä jatkuva oppiminen tukevat osallistumisoikeuksien toteutumista

Toimenpide-ehdotusten teemat demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatuksen tukemiseksi

- *Nuorten koulutuspolkujen eriytymiseen puuttuminen varhaisessa vaiheessa. Osallistumista tukevan tietopohjan ja valmiuksien varmistaminen.*

- *Ajantasaisten koulutus- ja oppimateriaalien saatavuuden parantaminen (demokratia- ja ihmisoikeuskysymyksistä). Valtakunnallisen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osaamiskeskuksen perustamisen selvittäminen sekä ajankohtaisten pilottihankkeiden tulosten valtakunnallinen jalkauttaminen.*
- *Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen pitkäjänteinen kehittäminen demokratia- ja ihmisoikeusasioissa.*
- *Kansalaistaitojen sekä avoimen keskustelun vahvistaminen disinformaation tunnistamiseksi ja torjumiseksi (ml. digitaalinen- ja mediakasvatus).*
- *Yleisten kirjastojen ja museoiden verkoston roolin vahvistaminen yhteiskunnallisen osallistumisen ja medialukutaidon vahvistamisessa.*
- *Demokratiaa, ihmisoikeuksia ja medialukutaitoa koskevan osaamisen vahvistaminen ja painoarvon lisääminen kotoutumiskoulutuksessa sekä monikielisessä yhteiskuntaorientaatiossa.*
- *Riittävien resurssien turvaaminen kansalaisyhteiskunnan toimijoille demokratiaa, ihmisoikeuksia ja medialukutaitoa koskevan koulutuksen tarjoamiseen.*

Linjaus 4: Avoin, läpinäkyvä ja vuorovaikutteinen hallinto vahvistaa luottamusta.

Päätöksenteko on tietoperusteista

Toimenpide-ehdotusten teemat, joilla hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä voidaan edistää

- *Julkisen hallinnon viestinnän kehittäminen yhteiskunnan toimintaan liittyvissä asioissa.*
- *Julkisuuslain uudistuksen loppuunsaattaminen. Avoimuusrekisterin saattaminen voimaan, seuranta sekä kehittämistarpeiden arviointi.*
- *Lainsäädäntöprosessin avoimuuden ja osallistavuuden parantaminen sekä virkamiesten osaamisen kehittäminen.*

Linjaus 5: Yhteiskunnallinen keskustelukulttuuri on rakentava, moniarvoinen ja syrjimätön sekä mahdollistaa eri väestöryhmien osallistumisen

Toimenpide-ehdotusten teemat, joilla keskustelukulttuuria voidaan parantaa

- *(Puolueiden välisen) dialogin ja yhteistyön tunnistaminen keskeiseksi elementiksi rakentavassa yhteiskunnallisessa keskustelukulttuurissa.*
- *Hyvien väestösuhteiden edistäminen dialogin keinoin.*

- *Oikeiden osallistumisinstrumenttien valinta osallistumisen eriytymisen vähentämiseksi.*
- *Viranomaistoimien jatkaminen ja osaamisen kehittäminen vihapuheeseen ja häirintään puuttumiseksi.*
- *Vihapuheen ehkäisy sekä tietoisuuden lisääminen vihapuheen ja häirinnän kohtaamisesta sekä sananvapauden rajoista.*

Linjaus 6: Aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on keskeinen osa toimivaa demokratiaa

Toimenpide-ehdotusten teemat, joilla voidaan tukea kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä ja osallistumista

- *Autonomisen ja elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan merkityksen tunnistaminen sekä kumppanuuteen perustuvan sektorien välisen yhteistyön edistäminen.*
- *Kansalaisyhteiskuntaan liittyvien muutosten ja niiden vaikutusten pitkäjänteinen arviointi ja seuranta.*
- *Kansalaistoiminnan rahoitus- ja varainhankintatietoisuuden ja osaamisen tukeminen sekä varainhankintainnovaatioiden kehittäminen.*
- *Nuorten vapaaehtoistoiminnan tukeminen koulujen ja oppilaitosten avulla.*
- *Kansalaisyhteiskuntatutkimuksen edistäminen ja tutkimustiedon parempi hyödyntäminen. Virkahenkilöiden kansalaisyhteiskuntaosaamisen ja –tietämyksen vahvistaminen.*
- *Kulttuurilaitosten roolin ja toiminnan vahvistaminen kotouttamisessa ja sosiaalisessa yhteenkuuluvuudessa sekä kulttuurin nostaminen kestäväen kaupunkikehityksen keskiöön.*

Linjaus 7: Suomi tukee demokratiakehitystä kansainvälisesti

Toimenpide-ehdotusten teemat, joilla voidaan tukea kansainvälistä demokratiakehitystä

- *Toimijoiden yhteydenpidon lisääminen kansallisella tasolla ja Suomen kansainvälisen demokratiatyön kehittäminen kokonaisuutena. Suomalaisen demokratia-, ihmisoikeus- ja oikeusvaltioalan asiantuntemuksen hyödyntäminen kansainvälisessä yhteistyössä.*
- *Politiikassa aliedustettujen ryhmien poliittisen osallistumisen vahvistaminen tukemalla kansainvälisesti puolueita ja parlamentteja. Erilaisten tapojen kehittäminen tukemaan eri toimijoiden osallistumisoikeuksien toteutumista sekä mediavapautta.*
- *Valtioneuvoston tutkimustoiminnan kehittäminen sekä seuranta kansainvälisen demokratiatyön vaikuttavuudesta ja kehittämistarpeista.*

- *Suomen aktiivinen toiminta Euroopan Unionin Team Europe Democracy–aloitteessa ja hallitusten välisissä demokratiajärjestöissä. Suomen tuki Kansainväliselle demokratia- ja vaaliapuinstituutille (International Institute for Democracy and Electoral Assistance, International IDEA).*

Wilhelmsson Niklas
Oikeusministeriö

Wakeham-Hartonen Maria
Oikeusministeriö